

Spis treści

Rozdział 5. Analiza wyników badań własnych	2
5.1. Charakterystyka respondentów	2
5.2. Matka alkoholiczka w opinii respondentów	3
5.3. Złe wzorce.....	13
5.4. Alkoholizm matki a przyszłość dziecka	18
5.5. Podsumowanie wyników badań własnych	20

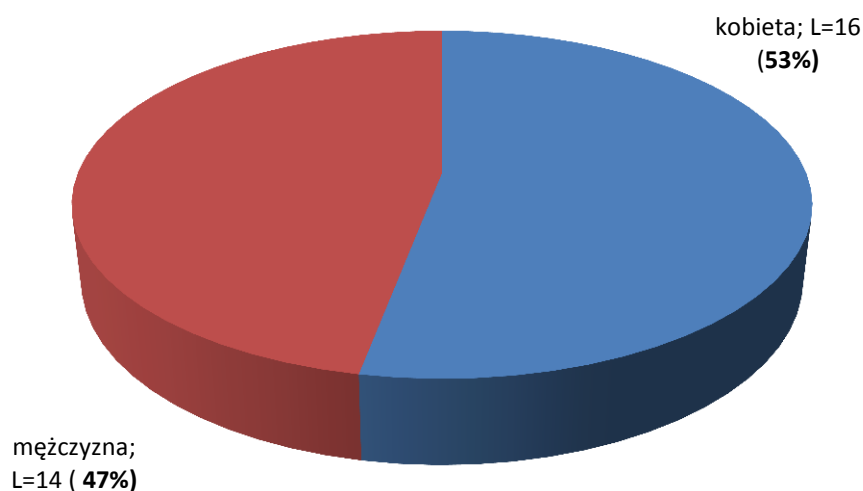
Rozdział 5. Analiza wyników badań własnych

5.1. Charakterystyka respondentów

Badania własne przeprowadzono na osobach, uczniach Liceum Ogólnokształcącego mieszczącego się przy ulicy Jedności Narodowej 6 w Maszewie.

Ankietowani stanowili dość jednorodną grupę po względem płci. Kobiety stanowiły 53% badanej populacji, a mężczyźni 47%. Brak widocznej dysproporcji pozwolił na pozyskanie opinii ankietowanych obojga płci na temat negatywnego wzorca matki alkoholiczki – wykres 1.

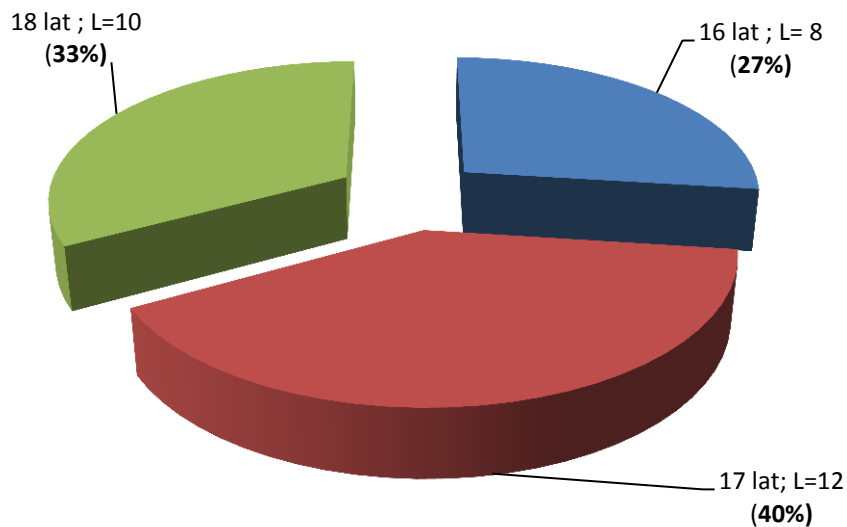
Wykres 1. Struktura ankietowanych ze względu na płeć

Źródło: opracowanie własne.

W badaniu udział wzięło 40% badanych w wieku 17 lat; 33% ankietowanych w wieku 18 lat i 27% opiniodawców w wieku 16 lat. Wobec tego udział w badaniu wzięli licealiści będący w I, II i III klasie liceum ogólnokształcącego. Żaden z badanych nie zadeklarował wieku powyżej 18 roku życia, w związku z tym żadna z osób nie powtarzała klasy. Duży odsetek osób w wieku 17 i 18 lat pozwolił na uzyskanie dojrzałych odpowiedzi. Ludzie w tym wieku większości przyjmują już różnorodne postawy i opinie wobec zjawisk społeczno-gospodarczych – wykres 2.

Wykres 2. Struktura ankietowanych ze względu na wiek

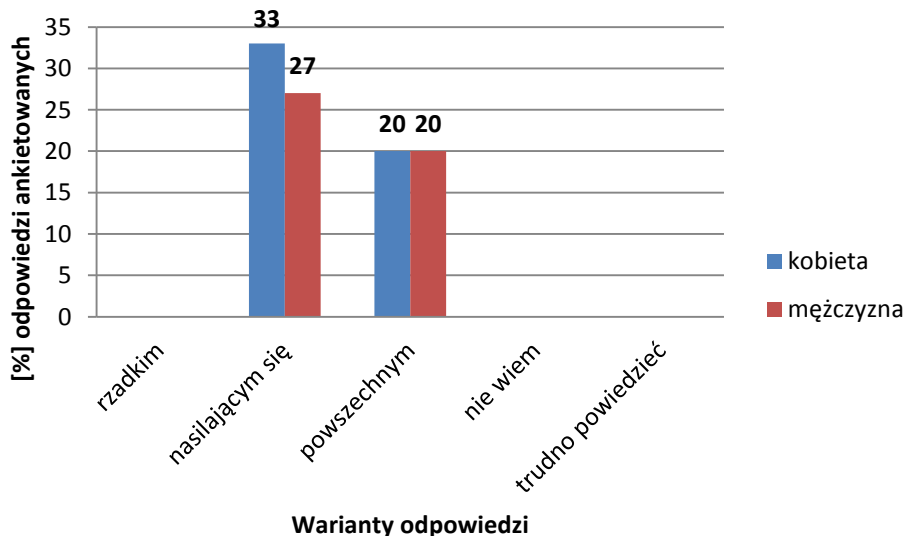
Źródło: opracowanie własne.

Wszyscy ankietowani wskazali, że mieszkają w mieście, żadne z badanych nie wskazał na miejsce zamieszkania – wieś. Opinie ankietowanych wobec badanego problemu nie była zatem zróżnicowana ze względu na miejsce zamieszkania, ponieważ grupa pod tym względem była jednorodna.

5.2. Matka alkoholiczka w opinii respondentów

Pierwsze pytanie ankietowe było pytanie wprowadzającym. Badani zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii na temat tendencji alkoholizmu w środowisku rodzinnym. Nie zauważono znaczącej różnicy w odpowiedziach badanych ze względu na ich płeć. Większość badanych (60%) uznała, że jest to zjawisko nasilające się (na ten fakt wskazał nieco większy odsetek kobiet – 33%, niż mężczyzn – 27%). Z kolei łącznie 40% opiniodawców uznała, że zjawisko alkoholizmu w środowisku rodzinnym jest zjawiskiem powszechnym (po 20% odpowiedzi udzielonych przez kobiety i mężczyzn). Żaden z ankietowanych nie uznał, że jest to zjawisko rzadkie. Wszyscy ankietowani potrafili wyrazić swoje zdanie na ten temat – wykres 3.

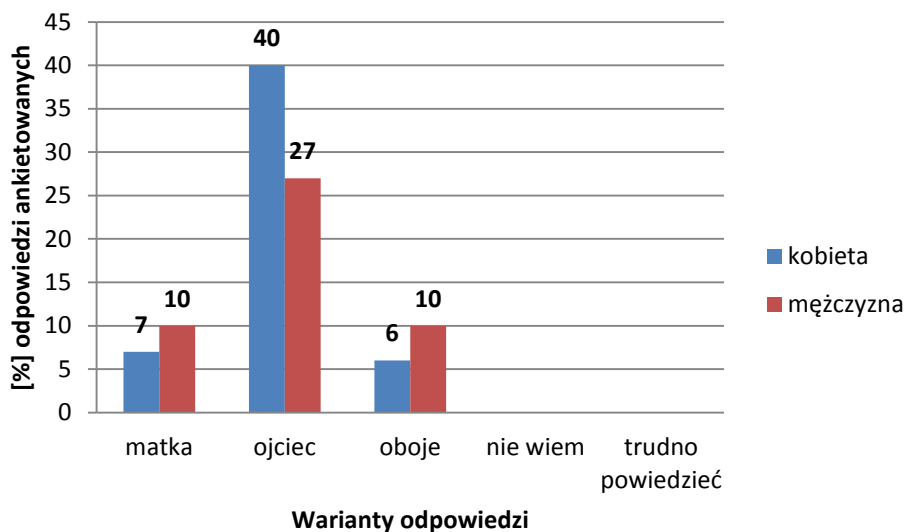
Wykres 3. Opinia ankietowanych na temat dynamiki zjawisko alkoholizmu w środowisku rodzinnym [ze względu na płeć]

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani zapytani o to, który z rodziców ich zdaniem częściej sięga po alkohol w głównej mierze wskazywali na ojca (łącznie 67% wskazań). Opinia ta pozostaje bardziej charakterystyczna dla kobiet (40% wskazań), niż mężczyzn (27% odpowiedzi). Na matkę jako osobę częściej sięgającą po alkohol w środowisku rodzinnym wskazało w sumie 17% ankietowanych (w tym 10% mężczyzn i 7% kobiet). Z kolei 16% opiniodawców (w tym 10% mężczyzn i 6% kobiet) przyznało, że ich zdaniem oboje (matka i ojciec) sięgają po alkohol w środowisku rodzinnym. Można przyjąć, że zakładają oni, iż jeżeli alkohol spożywa jeden z rodziców, drugi czyni to samo. Dochodzi do zjawiska mapowania zachowań alkoholicznych pomiędzy współmałżonkami. Żaden z ankietowanych nie wybrał wariantu „nie wiem”, czy „trudno powiedzieć”. Wskazuje to na fakt zainteresowania tematem uzależnienia od alkoholu w środowisku rodzinnym. Ponadto może wynikać z własnych doświadczeń życiowych – wykres 4.

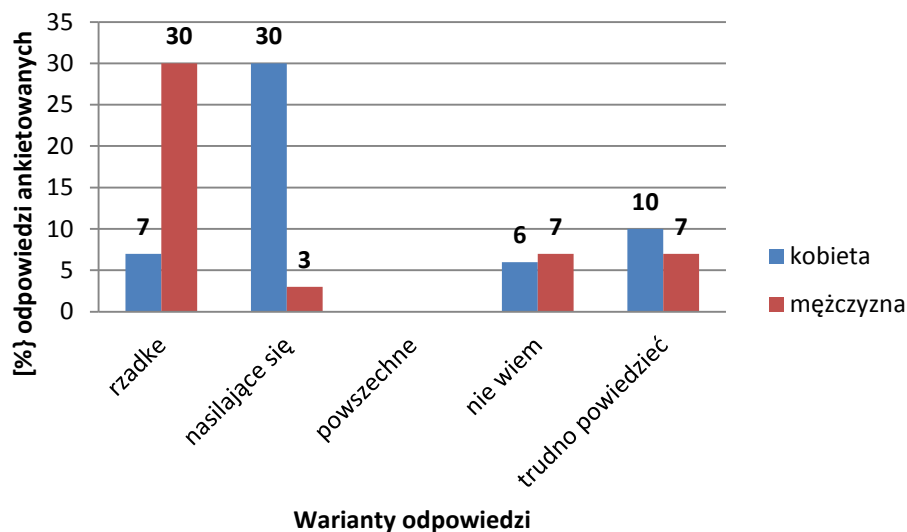
Wykres 4. Opinia ankietowanych na temat tego, który rodzic częściej sięga w środowisku rodzinnym po alkohol [ze względu na płeć]

Źródło: opracowanie własne.

Problem uzależnienia matek od alkoholu pozostaje dla łącznie 37% badanych zjawiskiem rzadkim (przy czym opinia ta jest charakterystyczna dla mężczyzn – 30% wskazań). W opozycji pozostaje w sumie 33% badanych, którzy postrzegają to zjawisko jako nasilające się (opinia ta pozostaje charakterystyczna dla kobiet – 30% wskazań). Część ankietowanych (ogółem 30%) nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (być może przyjęło postawę ambiwalentną wobec zjawiska) lub po prostu nie miało wiedzy na ten temat. Odpowiedzi ankietowanych wskazują, że opinie na temat problemy alkoholizowania się matek są determinowane płcią. Dla kobiet jest to przede wszystkim zjawisko przyjmujące tendencję nasilającą się, z kolei mężczyźni nie do końca dostrzegają to zjawisko i twierdzą w większości, że jest ono rzadkie. Różne odpowiedzi ankietowanych ze względu na płeć mogą wynikać z odmiennych doświadczeń życiowych, zainteresowania zmiennością życia społecznego i własnymi obserwacjami. Wydaje się, że kobiety zdecydowanie częściej dostrzegają, że problem alkoholizowania się matek jest zjawiskiem o rosnącej tendencji – wykres 5.

Wykres 5. Dynamika problemu uzależnienia matek od alkoholu w opinii badanych [ze względu na płeć]

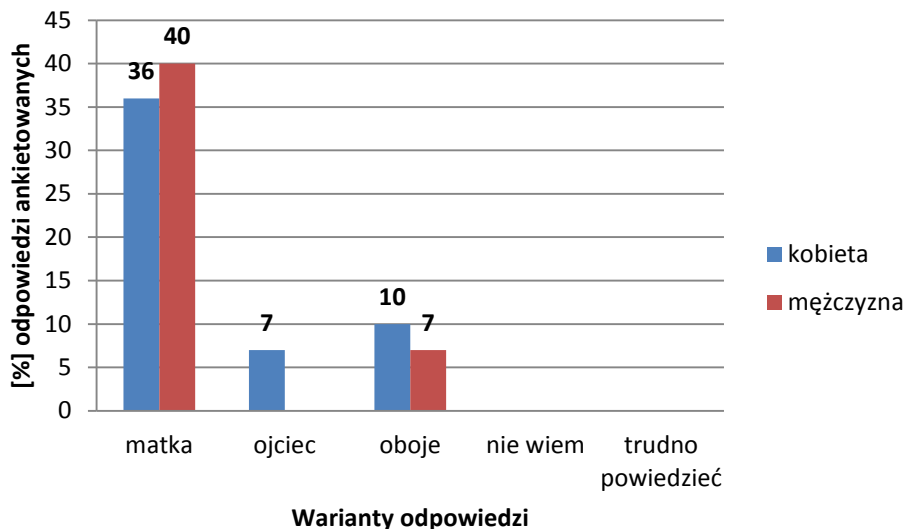

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani w większości przyznali, że to ojciec sięga po alkohol w środowisku rodzinnym najczęściej. Nie mniej jednak to przede wszystkim uzależnienie matki od alkoholu może mieć w opinii większości badanych (łącznie 76%) negatywny (dezorganizacyjny) wpływ na życie rodzinne. Za opinią taką opowiedziało się 40% badanych mężczyzn i 36% ankietowanych kobiet. Ogółem 17% respondentów uznało, że to uzależnienie obojga rodziców od alkoholu ma największy negatywny wpływ na funkcjonowanie ekosystemu rodzinnego. Na osobę ojca wskazało jedynie ogółem 7% badanych i były to kobiety. Odpowiedzi ankietowanych pokazują, że największą rolę w organizacji życia rodzinnego przypisywana jest przez badanych kobiecie (matce i żonie). To ona jest najczęściej odpowiedzialna za prowadzenie domu (gotowanie, sprzątanie, robienie zakupów etc.). Uzależnienie od alkoholu powoduje, że czynności typowe dla codziennego życia rodzinnego „spychane” są na dalszy plan. Dochodzi do dezorganizacji, przemianowania ról w rodzinie i szeroko rozumianych zaniedbań rodzinnych. Część badanych stwierdziła także, że największym zagrożeniem organizacji życia rodzinnego pozostaje uzależnienie od alkoholu obojga rodziców (17% wskazań). Wówczas dziecko nie znajduje oparcia w żadnym z rodziców. Nierzadko rodzic nieuzależniony w sposób bezpośredni (aczkolwiek współuzależniony) stara się wykonywać obowiązki małżonka uzależnionego. Gdy oboje rodzice spożywają alkohol, dziecko zostaje pozostawione samemu sobie, a obowiązki rodzicielskie

odkładane są przez rodziców na dalszy plan lub wykonywane sporadycznie, co powoduje jeszcze większą dezorientację dziecka – wykres 6.

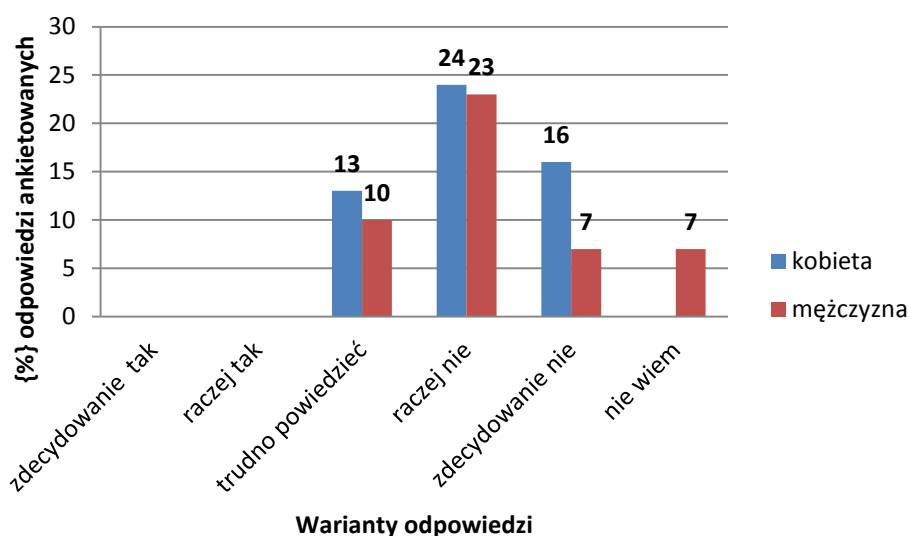
Wykres 6. Rodzic, którego uzależnienie od alkoholu może mieć większy wpływ na dezorganizację życia rodzinnego w opinii badanych [ze względu na płeć]

Źródło: opracowanie własne.

Badani zapytani o to, czy matka uzależniona od alkoholu może być „dobrą matką” (czyli realizującą swoją rolę) w zdecydowanej większości uznali, że nie (łącznie 70% wskazań dla odpowiedzi „zdecydowanie nie” i „raczej nie”). O ile odpowiedzi raczej nie nie była determinowana płcią badanych o tyle odpowiedzi pewna i zdecydowana pozostawała bardziej charakterystyczna dla kobiet (16%), niż mężczyzn (7%). Można zatem przyjąć, że to kobiety przyjmują silniejszą negatywną postawę wobec realizacji funkcji matki przez kobietę uzależnioną od alkoholu. Ogółem 23% ankietowanych nie potrafiło wyrazić jednoznacznej opinii na ten temat (bez wyraźnych dysproporcji ze względu na wiek), natomiast 7% badanych zdecydowało się na wybranie wariantu „nie wiem”. Odpowiedzi łącznie 30% ankietowanych mogą wynikać z braku zainteresowania zjawiskiem lub nie spotkania się w życiu z sytuacją, gdy uzależnienie od alkoholu dotyczy matki. Wobec tego należy przyjąć, że matka – alkoholiczka zdaniem większości ankietowanych nie może pozostawać „dobrą matką”. Alkoholizm nie pozwala jej na realizację obowiązków macierzyńskich– wykres 7.

Wykres 7. Możliwość bycia równocześnie matką-alkoholiczką i „dobrą matką” w opinii ankietowanych [ze względu na płeć]

Źródło: opracowanie własne.

Kolejna dwa pytania były pytaniami skalowanymi. W pierwszym z nich ankietowani zostali poproszeni o wskazanie motywów sięgania matek po alkohol i określenia siły przyczyny przy wykorzystaniu pięciostopniowej skali. Następne pytanie dotyczyło wskazania skutków nadużywania przez matkę alkoholu i podobnie jak w pytaniu poprzednim określenie siły wpływu skutku na funkcjonowanie rodziny i samą uzależnioną. Uzyskane wyniki prezentują tabele 2 i 3.

Tabela 2. Przyczyny sięgania przez matki po alkohol w opinii badanych [ze względu na płeć]

Przyczyna/płeć	Skala, gdzie: <i>1- przyczyna mało istotna; 5 – przyczyna bardzo istotna</i>					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Nie radzą sobie z obowiązkami (domowymi, zawodowymi)						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	6 (20%)	5 (16%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	6 (20%)	5 (17%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	8 (27%)	12 (40%)	10 (33%)	30 (100%)

Ciąg dalszy tabeli2						
Przyczyna/pleć	Skala, gdzie: <i>1- przyczyna mało istotna; 5 – przyczyna bardzo istotna</i>					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Nie są szczęśliwi/spelnione						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	8 (27%)	8 (27%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	4 (13%)	7 (23%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	12 (40%)	15 (50%)	30 (100%)
Nie satysfakcjonuje je dotychczasowe życie						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (33%)	6 (20%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	7 (23%)	4 (14%)	3 (10%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	7 (23%)	4 (14%)	13 (43%)	6 (20%)	30 (100%)
W alkoholu upatrują rozwiązania własnych i/lub rodzinnych problemów						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (33%)	6 (20%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	4 (14%)	2 (7%)	8 (26%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	4 (14%)	12 (40%)	14 (46%)	30 (100%)
Pije mąż						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	7 (23%)	9 (30%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	6 (20%)	5 (17%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	13 (43%)	14 (47%)	30 (100%)
Niska odporność na stres						
Kobieta	0 (0%)	7 (23%)	3 (10%)	6 (20%)	0 (0%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	11 (37%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	7 (23%)	6 (20%)	17 (57%)	0 (0%)	30 (100%)
Choroby psychiczne i somatyczne						
Kobieta	0 (0%)	9 (30%)	7 (23%)	0 (0%)	0 (0%)	16 (53%)
Mężczyzna	5 (17%)	9 (30%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	5 (17%)	18 (60%)	7 (23%)	0 (0%)	0 (0%)	30 (100%)

Ciąg dalszy tabeli 2						
Przyczyna/pleć	Skala, gdzie: <i>1- przyczyna mało istotna; 5 – przyczyna bardzo istotna</i>					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Problemy wychowawcze z dziećmi						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (33%)	6 (20%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	6 (20%)	3 (10%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	16 (53%)	9 (30%)	30 (100%)

Źródło: opracowanie własne.

Ankietowani najczęściej identyfikowali następujące doniosłe (postrzegane jako istotne lub bardzo istotne) powody sięgania przez matki po alkohol – tabela 2:

- poczucie niespełnienia (bycia nieszczęśliwą) w sumie 90% wskazań, aczkolwiek ta opinia pozostaje charakterystyczna dla mężczyzn;
- pijący mąż, ogółem po 90% wskazań; opinia ta jest typowa raczej dla badanych kobiet, niż mężczyzn;
- upatrywanie w alkoholu rozwiązania własnych i/lub rodzinnych problemów, łącznie 86% odpowiedzi; kobiety ten powód w większości uznały za istotny, a mężczyźni za bardzo istotny;
- problemy wychowawcze z dziećmi, w sumie 83% udzielonych odpowiedzi; opinia ta pozostaje bardziej charakterystyczna dla kobiet dla poziomu wysokiej istotności motywu picia;
- nie radzenie sobie z obowiązkami (domowymi i zawodowymi), w sumie 73% wskazań.

Natomiast za przyczyny sięgania po alkohol przez kobiety-matki najmniej istotne uznali ankietowani – tabela 2:

- choroby psychiczne i somatyczne, w sumie: 60% wskazań (opinia charakterystyczna dla kobiet na poziomie małej istotności przyczyny);
- niska odporność na stres, w sumie: 23% wskazań (opinia charakterystyczna dla kobiet na poziomie małej istotności przyczyny);

- brak satysfakcji z dotychczasowego życia, ogółem 23% wskazań (pogląd typowy dla badanych mężczyzn na poziomie małej istotności przyczyny).

Żaden z ankietowanych nie wskazał na inne możliwe przyczyny sięgania przez matki po alkohol.

Z przyczynami alkoholizowania się matek nieodłącznie wiąże się skutki tego uzależnienia. W tabeli 3 zestawiono odpowiedzi ankietowanych na temat identyfikowanych przez nich, prawdopodobnych skutków alkoholizmu matki (ich wpływu na funkcjonowanie środowiska rodzinnego i samą uzależnioną).

Tabela 3. Potencjalne skutki uzależnienia matki od alkoholu dla funkcjonowania rodziny i samej uzależnionej w opinii badanych [ze względu na płeć]

Skutek/płeć	Skala, gdzie: <i>1- skutek mało prawdopodobny; 5 – skutek bardzo prawdopodobny</i>					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Współzależnienie rodziny						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	4 (13%)	7 (23%)	5 (17%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	5 (17%)	4 (13%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	9 (30%)	12 (40%)	9 (30%)	30 (100%)
Utrata pracy						
Kobieta	0 (0%)	7 (23%)	9 (30%)	0 (0%)	0 (0%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	6 (20%)	8 (27%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	7 (23%)	9 (30%)	6 (20%)	8 (27%)	30 (100%)
Zaniedbywanie obowiązków rodzinnych						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	7 (23%)	9 (30%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	2 (7%)	7 (23%)	5 (17%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	2 (7%)	14 (46%)	14 (47%)	30 (100%)
Zaniedbywanie relacji z mężem						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	7 (23%)	6 (20%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	4 (13%)	5 (17%)	5 (17%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	7 (23%)	12 (40%)	11 (37%)	30 (100%)

Ciąg dalszy tabeli 3						
Skutek/pleć	Skala, gdzie: 1- skutek mało prawdopodobny; 5 – skutek bardzo prawdopodobny					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Zaniedbywanie relacji z dziećmi						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	16 (53%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (34%)	4 (13%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (34%)	20 (66%)	30 (100%)
Skłonność matki do zachowań agresywnych						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	5 (16%)	11 (37%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	8 (27%)	6 (20%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	13 (43%)	17 (57%)	30 (100%)
Przekazywanie dzieciom złych wzorów postępowania						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	4 (13%)	8 (27%)	4 (13%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	5 (17%)	4 (13%)	5 (17%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	5 (17%)	8 (26%)	13 (44%)	4 (13%)	30 (100%)
Utrata zdrowia						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	7 (23%)	4 (13%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	8 (27%)	3 (10%)	3 (10%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	13 (44%)	10 (33%)	7 (23%)	30 (100%)
Zmiana podziału ról i obowiązków w rodzinie						
Kobieta	0 (0%)	5 (17%)	6 (20%)	5 (17%)	0 (0%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	4 (13%)	10 (33%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	5 (17%)	10 (33%)	15 (50%)	0 (0%)	30 (100%)
Zaburzenie relacji społecznych						
Kobieta	0 (0%)	8 (26%)	8 (27%)	0 (0%)	0 (0%)	16 (53%)
Mężczyzna	4 (13%)	5 (17%)	5 (17%)	0 (0%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	4 (13%)	13 (43%)	13 (44%)	0 (0%)	0 (0%)	30 (100%)

Zródło: opracowanie własne.

Potencjalnymi prawdopodobnymi i bardzo prawdopodobnymi skutkami alkoholizmu matki pozostają w opinii większości badanych:

- zaniedbywanie przez matkę relacji z dzieckiem, w sumie 100% wskazań (opinia ta jest nieco bardziej charakterystyczna dla badanych kobiet 53%, niż mężczyzn - 50% wskazań);
- skłonność matki do zachowań agresywnych, ogółem 100% wskazań, z tym, że kobiety w większości – 37% przyznały, że jest to skutek bardzo prawdopodobny, a mężczyźni że raczej prawdopodobny – 27% wskazań);
- zaniedbywanie obowiązków rodzinnych, ogółem 93% wskazań;
- zaniedbywanie relacji z mężem, łącznie 77% wskazań (opinia ta jest symptomatyczna przede wszystkim dla kobiet – 43% wskazań);
- współzależnienie rodziny, sumarycznie 70% wskazań (bez wyraźnych dysproporcji w odpowiedziach ze względu na płeć badanych);
- zmiana podziału ról i obowiązków w rodzinie – 50% wskazań dla dużego prawdopodobieństwa urzeczywistnienia się skutku.

Natomiast skutkami o niewielkim poziomie prawdopodobieństwie mogącymi urzeczywistnić się w wyniku spożywania przez matkę alkoholu są w opinii badanych:

- zaburzenie relacji społecznych, w sumie 100% wskazań;
- utrata zdrowia – 44% udzielonych odpowiedzi;
- utrata pracy – 30% wskazań (opinia ta jest typowa dla kobiet);
- przekazywanie dzieciom złych wzorów postępowania – 26% wskazań.

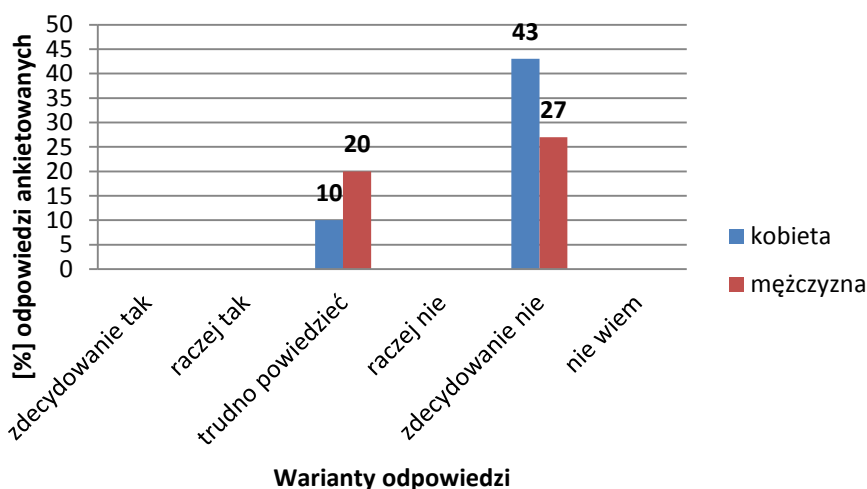
W związku z powyższym należy uznać, że identyfikowane prawdopodobne przyczyny i konsekwencje uzależnienia matki od alkoholu są bardzo różne i nierzadko wynikają z odmiennych poglądów kobiet i mężczyzn na problem uzależnienia kobiety od alkoholu.

5.3. Złe wzorce

Kolejny blok pytań odnosił się do możliwości przekazania przez matkę – alkoholicką swojemu potomstwu złych wzorów postępowania. Ankietowani zapytani o to, czy matka uzależniona od alkoholu może być „dobrą matką” wskazali w 70%, że nie. Podobny pogląd wyrazili w odniesieniu do kwestii bycia przez matkę –

alkoholiczkę dobrym wzorem do naśladowania. W sumie 70% badanych uznało, że matka – alkoholiczka zdecydowanie nie może być dla swoich dzieci wzorem. Pogląd taki wyraziły nade wszystko kobiety – 43%, mężczyźni pozostali w mniejszości – 27%. W sumie 30% badanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi, co zaprezentowano na wykresie 8.

Wykres 8. Możliwość bycia przez matkę – alkoholiczkę dobrym wzorem do naśladowania dla dziecka w opinii ankietowanych [ze względu na płeć]

Źródło: opracowanie własne.

Pytanie kolejne było bezpośrednio związane z poprzednim. Ankietowani zostali poproszeni o wyrażenie ich opinii na temat tego jakie zachowania matki – alkoholiczki może przejąć, zatem zacząć powielać jej dziecko. Uzyskane wyniki ukazujące prawdopodobieństwo przejęcie zachowania przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Prawdopodobne zachowania matki – alkoholiczki jakie może przejąć jej dziecko w opinii badanych [ze względu na płeć]

Skutek/płeć	Skala, gdzie: <i>1- zachowanie mało prawdopodobne; 5 –zachowanie bardzo prawdopodobne</i>					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Pociąg do alkoholu						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	6 (20%)	10 (33%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	9 (30%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	11 (37%)	19 (63%)	30 (100%)

Ciąg dalszy tabeli 4						
Skutek/pleć	Skala, gdzie: <i>1- zachowanie mało prawdopodobne; 5 –zachowanie bardzo prawdopodobne</i>					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Brak zainteresowania rodziną						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	2 (7%)	4 (13%)	10 (33%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	8 (27%)	6 (20%)	0 (0%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	8 (27%)	8 (27%)	4 (13%)	10 (33%)	30 (100%)
Zniczulica emocjonalna						
Kobieta	0 (0%)	3 (10%)	5 (17%)	5 (17%)	3 (9%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	1 (3%)	9 (30%)	4 (14%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	3 (10%)	6 (20%)	15 (47%)	7 (23%)	30 (100%)
Upatrywanie szansy rozwiązania problemów w alkoholu						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	9 (30%)	7 (23%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (33%)	4 (14%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	19 (63%)	11 (37%)	30 (100%)
Zachowania destrukcyjne i dewiacyjne						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	2 (7%)	8 (27%)	6 (20%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	6 (20%)	5 (17%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	14 (47%)	11 (37%)	30 (100%)
Niechęć do podjęcia pracy zawodowej						
Kobieta	0 (0%)	10 (33%)	6 (20%)	0 (0%)	0 (0%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	9 (30%)	5 (17%)	0 (0%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	10 (33%)	15 (50%)	5 (17%)	0 (0%)	30 (100%)
Mrnotrawienie pieniędzy						
Kobieta	5 (17%)	11 (36%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	2 (7%)	0 (0%)	5 (17%)	7 (23%)	14 (47%)
Razem:	5 (17%)	13 (43%)	0 (0%)	5 (17%)	7 (23%)	30 (100%)

Ciąg dalszy tabeli 4						
Skutek/płeć	Skala, gdzie: <i>1- zachowanie mało prawdopodobne; 5 – zachowanie bardzo prawdopodobne</i>					Razem N = 30 (100%)
	1	2	3	4	5	
Nieprawidłowe wzorce ról rodzinnych (w tym małżeńskich)						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	6 (20%)	10 (33%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	4 (13%)	5 (17%)	5 (17%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	4 (13%)	11 (37%)	15 (50%)	30 (100%)
Brak szacunku dla domowników						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	3 (10%)	5 (16%)	8 (27%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	4 (13%)	5 (17%)	5 (17%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	7 (23%)	10 (33%)	13 (44%)	30 (100%)
Egoizm i opryskliwość						
Kobieta	0 (0%)	0 (0%)	5 (17%)	4 (13%)	7 (23%)	16 (53%)
Mężczyzna	0 (0%)	0 (0%)	6 (20%)	5 (17%)	3 (10%)	14 (47%)
Razem:	0 (0%)	0 (0%)	11 (37%)	9 (30%)	10 (33%)	30 (100%)

Zródło: opracowanie własne.

Zdaniem badanych najbardziej prawdopodobnymi zachowaniami matki – alkoholiczki jakie dziecko może przejąć jej dziecko są:

- pociąg do alkoholu, w sumie 100% wskazań (bez wyraźnej różnicy w odpowiedziach kobiet i mężczyzn);
- upatrywanie szansy rozwiązania problemów w alkoholu, ogółem 100% wskazań (bez wyraźnej różnicy w odpowiedziach kobiet i mężczyzn);
- nieprawidłowe wzorce ról rodzinnych (w tym małżeńskich), w sumie 87% wskazań (bez wyraźnej różnicy w odpowiedziach kobiet i mężczyzn);
- brak szacunku dla domowników, ogółem 87% wskazań (bez wyraźnej różnicy w odpowiedziach kobiet i mężczyzn);
- Zachowania destrukcyjne i dewiacyjne, w sumie 84% udzielonych odpowiedzi (opinia badanych nie była determinowana płcią).

Natomiast najmniej prawdopodobnymi zachowaniami matki – alkoholiczki jakie może powielać jej dziecko pozostają zdaniem badanych – tabela 4:

- marnotrawienie pieniędzy – 60% wskazań;
- niechęć do podjęcia pracy zawodowej – 33% udzielonych odpowiedzi;
- brak zainteresowania rodziną – 27% wskazań.

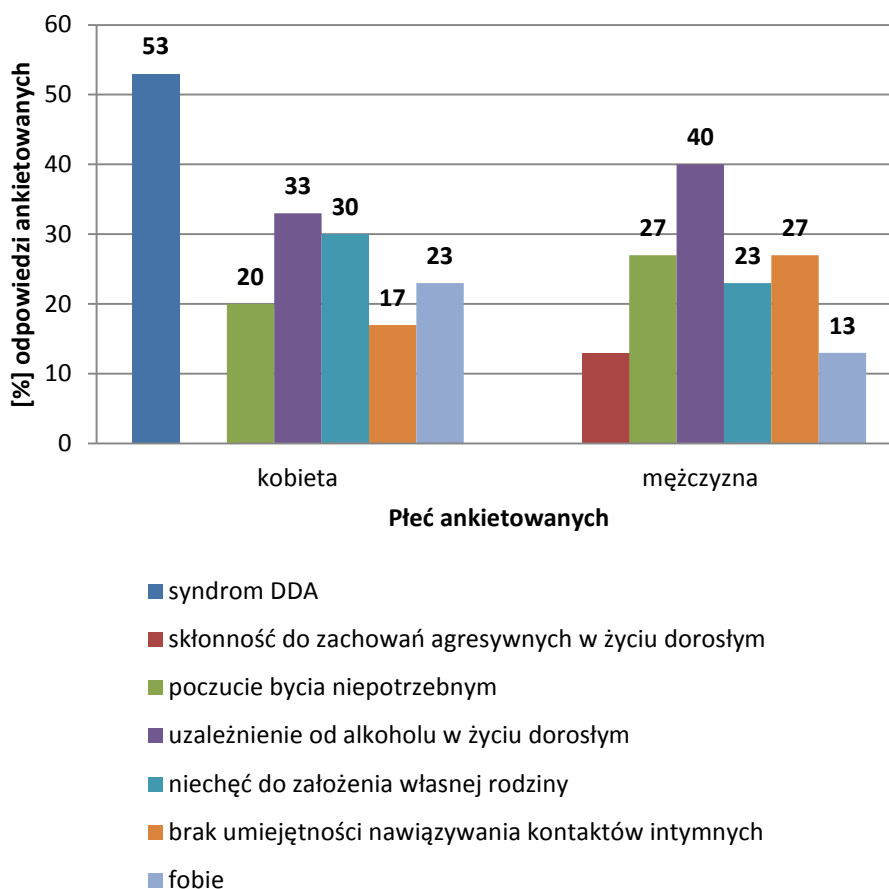
Odpowiedzi badanych pokazują jak zróżnicowane wzory zachowania może przejąć dziecko od matki uzależnionej od alkoholu. Są to zachowania negatywne, prowadzące do izolacji społecznej i niepoprawnego funkcjonowania jednostki na co dzień. Badani stwierdzili jednak, że dziecko które wychowuje się w rodzinie alkoholowej uczy się szacunku dla pieniędzy i najprawdopodobniej w życiu dorosłym nie będzie trwoniło pieniędzy. Taka postawa może być różnie zdeterminowana. Potrzeby dziecka wychowującego się w rodzinie z problemem alkoholowym najczęściej nie są zaspokajane. Jeżeli już zdarzy mu się otrzymać od rodziców pieniądze, stara się ono ich nie roztrwonić, ponieważ nie wie, czy rodzice powielą to zachowanie w przyszłości. W ten sposób powiela schematy z dzieciństwa, w życiu dorosłym. Podobnie wygląda sytuacja z szacunkiem do pracy zawodowej. Najczęściej matka – alkoholiczka nie pracuje, co jest m.in. powodem braku zaspokajania potrzeb dziecka. Dziecko w takiej sytuacji w życiu dorosłym może przyjąć dwojaką postawę do pracy zawodowej – negować konieczność zarabiania pieniędzy bądź wręcz przeciwnie szanować pracę, gdyż ta pozwoli mu na utrzymanie się na odpowiednim poziomie. W opinii badanych dziecko, którym nie interesowano się w dzieciństwie, nie powieli tego wzoru w życiu dorosłym. Już jako dorosły człowiek będzie dążył do zbudowania szczęśliwej rodziny, opartej na zaufaniu, miłości i wzajemnym zainteresowaniu.

Wydaje się, że dla dziecka wychowującego się w rodzinie alkoholowej szczególnie ważne są inne wzorce niż matka uzależniona od alkoholu. W sytuacji, gdy spotyka się ono z ludźmi bądź rodzinami funkcjonującymi poprawnie, uczy się postaw i wzorów zachowania nieskażonych patologią. Siła i dynamika tych kontaktów może kształtować jego tożsamość i postawę życiową, nierzadko jednak destrukcyjny wpływ domu rodzinnego jest zdecydowanie silniejszy, niż zewnętrzne wzorce jakie obserwuje w otoczeniu.

5.4. Alkoholizm matki a przyszłość dziecka

Choroba alkoholowa matki determinuje nie tylko dzieciństwo, aczkolwiek rzutuje również na przyszłe życie dorosłe młodego człowieka. Wykres 9 pokazuje najczęściej identyfikowane przez ankietowanych sposoby wpływu uzależnienia od alkoholu matki na przyszłe życie jej dziecka.

Wykres 9. Sposób, w jaki alkoholizm matki może wpłynąć na przyszłość jej dziecka w opinii badanych [ze względu na płeć]

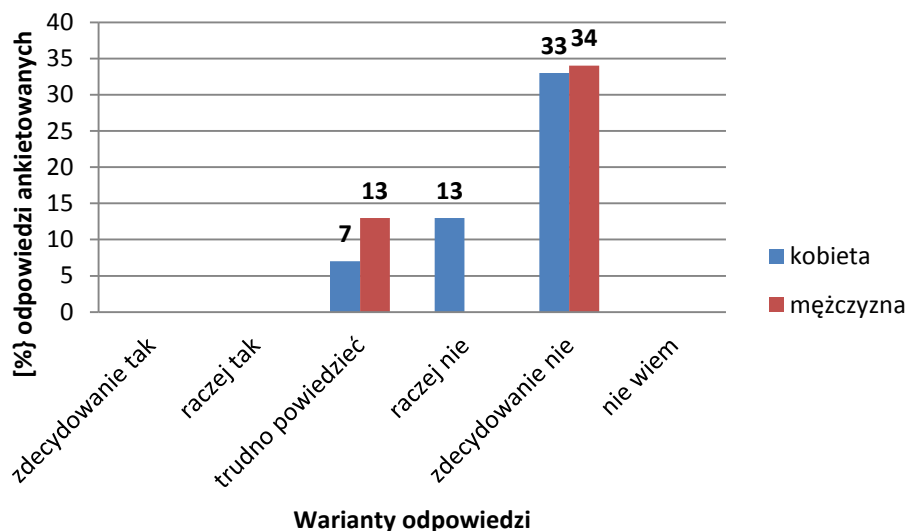

*Dane nie sumują się do 100% z uwagi na możliwość wybrania więcej niż jednej odpowiedzi.
Źródło: opracowanie własne.*

Wpływ alkoholizmu matki na przyszłe życie dziecka jest percypowany odmiennie przez mężczyzn i kobiety. Kobiety najczęściej wskazywały na syndrom DDA (Dorosłe Dzieci Alkoholików), jako główny rezultat wychowywania przez matkę uzależnioną od alkoholu. Natomiast dla 40% mężczyzn główny sposób wpływu rzutujący na życie dorosłe to możliwość uzależnienia się od alkoholu w życiu dorosłym (a więc powielenie wzorca matki alkoholiczki). Następstwo to zidentyfikowało także

33% kobiet. Kolejnym sposobem, w jaki alkoholizm matki może determinować przyszłe życie jej dziecka jest niechęć do założenia własnej rodziny (na ten wariant wskazało 30% kobiet i 23% mężczyzn). Ponadto mężczyźni wskazywali także dość często na następstwo przejawiające się w braku umiejętności nawiązywania kontaktów intymnych i poczucie bycia niepotrzebnym – po 27% wskazań, co ilustruje wykres 9.

Wykres 10. Opinia ankietowanych na temat szans na „dobrą przyszłość” posiadanych przez dziecko wychowywanych przez matkę - alkoholicką

Źródło: opracowanie własne.

Badani w zdecydowanej większości -80% (bez względu na płeć) przyznali, że dziecko wychowujące się w rodzinie z problemem alkoholowym (gdzie uzależniona od alkoholu jest matka) nie ma takich samych szans na „dobrą przyszłość” jak dziecko wychowujące się w rodzinie funkcjonalnej. Odpowiedzi te są zgodne z odpowiedziami udzielonymi na pytania poprzednie, w których badani przyznali, że matka – alkoholiczka nie może być „dobrą matką” i nie może stanowić dla dziecka wzoru osobowego. Powszechny jest pogląd, że dzieci wychowujące się w dzieciństwie w rodzinach, w których rodzice nie nadużywają alkoholu zdecydowanie lepiej „radzą” sobie w życiu dorosłym. Najczęściej proces socjalizacji nie jest u nich zaburzony (chyba, że życie rodzinne zostaje skażone innymi patologicznymi zachowaniami) i są one w prawidłowy sposób przygotowane do życia w dorosłym świecie. Aczkolwiek nie oznacza to, że dziecko, którego matka jest alkoholicką nie będzie funkcjonowało

w życiu dorosłym w sposób poprawny, niemniej jednak „balast doświadczeń” życiowych może mu to skutecznie utrudnić – wykres 10.

5.5. Podsumowanie wyników badań własnych

Zebrany materiał empiryczny i dokonana analiza pokazuje, że młodzież która uczestniczyła w badaniu ma zróżnicowaną opinię na temat alkoholizmu matek i wpływu tego uzależnienia na wychowywanie dziecka.

Odpowiedzi ankietowanych potwierdzają hipotezę główną mówiącą, że wzorzec matki alkoholiczki zaburza prawidłowy proces wychowawczy dziecka.

Samo zjawisko alkoholizowania się jest percypowane przez ogół badanych jako problem nasilający się. Część badanych uznało, że jest to zjawisko powszechne. Osobą identyfikowaną jako alkoholik w rodzinie pozostawał głównie ojciec, na matkę jako osobę uzależnioną od alkoholu w rodzinie wskazał niewielki odsetek badanych. Generalnie odpowiedzi ankietowanych na pytania pokazują, że są oni zainteresowani zjawiskiem alkoholizmu w ogóle, na co wskazuje duży odsetek udzielonych konkretnych odpowiedzi. Niewielki odsetek badanych decydował się na wybór wariantu „nie wiem”, czy „trudno powiedzieć”.

Potwierdziła się pierwsza hipoteza szczegółowa. Opinia ankietowanych na temat problemu uzależnienia matek od alkoholu zależy od płci. Mężczyźni w 30% uznali, że jest to zjawisko rzadkie; a kobiety także w 30%, że zjawisko to z roku na rok nasila się.

Potwierdzenie znalazła częściowo druga hipoteza szczegółowa. Ankietowani uznali, że zjawisko alkoholizowania się matki ma charakter negatywny, a sama matka alkoholiczka przekazuje dzieciom wyłącznie negatywne wzorce postępowania. Matka alkoholiczka spełnia ważną rolę w przekazywaniu negatywnych wzorców swoim dzieciom. Nie mniej jednak opinia ta jest charakterystyczna dla kobiet (43%), niż mężczyzn (27%) wskazań. Ponadto ankietowani uznali, że matka uzależniona od alkoholu nie może być także „dobrą matką”. Można przyjąć, że tylko „dobra matka” (wywiązująca się ze swojej roli), może być „dobrym wzorcem”. Alkoholizm doprowadza do patologizacji codziennych zachowań i funkcjonalnych postaw zachowania. Role rodzinne zostają przemianowane. Życie rodzinne zdeorganizowane. W rodzinie alkoholicznej panuje totalny chaos wartości. Dziecko wychowywane przez matkę alkoholicką jest niestabilne emocjonalnie i niezdolne do prawidłowego

funkcjonowania, nierzadko powiela wzory zachowania obserwowane w domu, w swoim otoczeniu (np. szkolnym i rówieśniczym).

Uzasadnienie w odpowiedziach badanych uzyskała także trzecia hipoteza szczegółowa przyjmująca, że głównymi przyczynami sięgania przez matkę po alkohol może być poczucie niespełnienia (bycia nieszczęśliwą) – 90% wskazań i uzależnienie od alkoholu męża -90% wskazań. Opinia ta nie jest determinowana wiekiem.

Jedną z fundamentalnych potrzeb człowieka jest pragnienie szczęścia. Tylko człowiek szczęśliwy może się w pełni realizować. Człowiek nieszczęśliwy, niespełniony jest podatny na wszelkie rodzaju destrukcyjne wpływy, jednym z nich może być uzależnienie od alkoholu. Kolejnym istotnym wpływem może okazać się alkoholizm najbliższej osoby, w tym przypadku męża. Kobieta nie znajdując oparcia w mężu alkoholiku, również może zacząć spożywać alkohol w nadmiernych ilościach. Może to wynikać z pragnienia beztroskiego życia, odseparowania się od codziennych problemów. Wynika to jednocześnie najczęściej z nieświadomości (lub nie dopuszczania do siebie myśli), że to alkohol może być główną przyczyną rodzinnych problemów.

Potwierdziła się także czwarta hipoteza szczegółowa zakładająca, że głównymi potencjalnym następstwami (o wysokim poziomie istotności) picia alkoholu przez matkę są zaniedbywanie przez matkę relacji z dziećmi (100% wskazań) i skłonność samej matki do zachowań agresywnych (także 100% wskazań). Opinia ta nie jest determinowana płcią badanych.

Naturalną konsekwencją nadużywania alkoholu przez matkę jest zanik jej zdrowych (funkcjonalnych) relacji z potomstwem. Potrzeby dzieci mogą stać się nieistotne. Najważniejszy staje się alkohol. Można stwierdzić, że uzależnienie od alkoholu doprowadza do degeneracji instynktu macierzyńskiego, naturalnej „nici” łączącej matkę z dzieckiem. Kolejne negatywne następstwo to skłonność matki do zachowań agresywnych. Alkohol wyzwala w człowieku instynkt agresji, powoduje, że najmniejszy problem może doprowadzić alkoholika do furii. Agresja najczęściej skupia się na dzieciach, ponieważ są one bezbronne. W ten sposób może wykrystalizować się kolejna patologia w rodzinie, określana mianem przemocy fizycznej (lub psychicznej) wobec dziecka.

Alkoholizm matki w ten sposób rzutuje na życie bieżące dziecka, a co gorsza na jego przyszłość. Dziecko w opinii wszystkich badanych może w przyszłości także

nadużywać alkoholu, a tym samym upatrywać w nim możliwości rozwiązania swoich problemów. Potwierdzenie znalazła także częściowo ostatnia – piąta hipoteza szczegółowa. Dla kobiet syndrom DDA (Dorosłych Dzieci Alkoholików) jest głównym potencjalnym rezultatem wychowywania przez matkę alkoholicką. Natomiast mężczyźni wskazywali głównie na możliwość powielenia wzorca uzależnienia od alkoholu przez dziecko w życiu dorosłym.

Syndrom DDA jest w życiu dorosłego człowieka konsekwencją doświadczenia zjawiska alkoholizowania się któregoś z członków rodziny w dzieciństwie. Jego dolegliwość wynika z doświadczenia traumatycznych wydarzeń z dzieciństwa, a warunkowanych chorobą alkoholową rodziców/a. Ludzie z DDA są niestabilni emocjonalnie, nierzadko nie są w stanie poradzić sobie w życiu, mają poczucie, że „życie ich przerasta”. Nałów alkoholowy rodziców/a z dzieciństwa staje się źródłem problemów w życiu dorosłym. Osoba taka może mieć trudność w nawiązywaniu relacji interpersonalnych (w tym intymnych). Trwały związek, oparty na stabilnej miłości i wzajemnym zrozumieniu pozostaje dla tego typu osób najczęściej w sferze marzeń. Nawet jeżeli zbudują związek, zostaną rodzicem, z reguły z powodu braku stabilnych wzorców w dzieciństwie, nie potrafią prawidłowo wywiązywać się z roli rodzica. Innymi objawami zespołu DDA są problemy zdrowotne, np. permanentny przewlekłe poczucie życia w stresie, bezsenność, zaburzenia seksualne i wiele innych. Osoby takie nie zawsze są skłonne przyznać, że ich dorosłe problemy wynikają z doświadczeń z dzieciństwa. Terapia dla tego typu osób jest jedyną drogą odnalezienia spokoju i budowania dorosłego życia na stabilnych wartościach.

Alkoholizm matki rzutuje na wszystkie płaszczyzny życia rodzinnego. Jej relacje z mężem, dziećmi, krewnymi, przyjaciółmi, współpracownikami i otoczeniem. Alkohol staje się jedyną cioną wartością, dla którego kobieta poświęca swoje życie. Można przyjąć, że w najgorszej sytuacji są dzieci, których matka alkoholizowała się jeszcze przed zajściem w ciążę. „Nawrócenie” w przypadku takich kobiet, rozumiane jako zaprzestanie picia po narodzeniu dziecka, jest zjawiskiem rzadkim. Wydaje się, że prawdopodobieństwo zaprzestania picia jest większe, gdy kobieta zaczęła nadużywać alkoholu już po urodzeniu dziecka. To ostatnie staje się czasami źródłem „przebudzenia” i „opamiętania się”, zatem zaprzestania picia.

Kobieta, wchodząc w rolę matki i żony staje się skarbnicą wzorców dla swojego dziecka. Jeżeli od najmłodszych lat będzie obserwowało ono „matkę

z butelką”, nie pracującą zawodowo, nie interesującą się nim i rodziną, będzie tego typu wzorce interioryzowało. Wysoce prawdopodobne jest, że przyswajanie antyspołecznych zachowań będzie rzutowało na dzieciństwo dziecka i jego życie dorosłe. W pierwszym przypadku może doprowadzić do inicjowania zachowań dewiacyjnych (alkoholizm, narkomania, prostytutka i inne). Mogą one objawiać się także w życiu dorosłym. Ich natężenie uwarunkowane jest innymi wzorcami zewnętrznymi (np. niepijący ojciec, troskliwa rodzina, zainteresowani sytuacją życiową nauczyciele w szkole). Nie mniej jednak wzorzec matki jest wzorcem fundamentalnym w procesie socjalizacji, a więc uspołecznienia dziecka. Alkoholizm matki można bez wątpienia zaliczyć do jednej z największych patologii rodzinnych i społecznych.